

"КОСМИЧКИ ЦВЕТ" ПОЕЗИЈЕ VI

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме: Приказан је традиционални песнички сусрет "Космички цвет" поезије, у завршном делу Конференције "Развој астрономије код Срба XIII". У прилогу су дати стихови Мише Лазара и Оливере Шестаков, рецитовани на овом окупљању.

Кључне речи: Астрономија у култури, астрономија и поезија, космички мотиви

Звездано небо и појаве на њему, Сунце, Месец, Венера, Јупитер... вековима надахњују песнике, тако да смо, желећи да обухватимо и овакав вид утицаја астрономије и небеских појава на песнике, организовали 2010. године, на конференцији "Развој астрономије код Срба VI", песничко окупљање као посебан догађај, који је освечанио завршни део конференције, са називом "*Космички цвет*" младости и стваралаштва, инспирисаним насловом антологије песама о космосу.¹²³ У томе су нам, на позив Николе Цветковића, свесрдно помогли чланови књижевног клуба Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета. У Зборнику конференције, објављени су и стихови: Тамаре Јаковљевић, Марије Цекић, Бојане Кандић и Синише Цветковића, заједно са студијским прилозима Јове Пераћа и Николе Цветковића.¹²⁴

После четири године, на конференцији "Развој астрономије код Срба VIII", поново смо организовали овакав песнички сусрет, под насловом *Космички цвет поезије*. У Зборнику Конференције су уз опис самог сусрета,¹²⁵ укључени и лирски прилози: Милка Ђрбовића, Милана С. Димитријевића, Смиљане Ђуровић, Милча Кирилова Цветкова, Мише Лазара, Тамаре Лујак, Љубише Р. Митровића, Милорада Радуновића, Зорана Симића и Николе Цветковића.

123 Милан С. Димитријевић, *Космички цвет*, Просвета, Београд, 2003.

124 Никола Цветковић, Тамара Јаковљевић, Марија Цекић, Бојана Кандић, Синиша Цветковић, Борис Косовић, Јово Пераћ, *Космички цвет младости*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VI", *Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић"*, бр. 10, 2011, 1197-1253.

125 Милан С. Димитријевић, Никола Цветковић, "*Космички цвет*" поезије, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VIII", Публ. Астр. друш. "Руђер Бошковић", бр. 16, 2016, 767-794.

Космички цвет поезије II. Одржан је у оквиру конференције, "Развој астрономије код Срба IX". Поетска остварења Бојане Кандић, Милана С. Димитријевића, Миодрага Петровића, Нине Димитријевић, Светолика Станковића, Смиљане Ђуровић, Томислава Петровића и Николе Цветковића, дата су у Зборнику.¹²⁶

Крај конференције "Развој астрономије код Срба X", украшен је песничким скупом *"Космички цвет" поезије III*, а у Зборнику су објављени одломци из поеме *Плачем због чепреса* Смиљане Ђуровић.¹²⁷

Конференцију "Развој астрономије код Срба XI", одржану у време ковид пандемије, улепшао је *Космички цвет поезије IV*, а у Зборник је ушао избор хаику стихова Тамаре Лујак,¹²⁸ и поетска остварења Николе Цветковића.

Овакву песничку манифестацију, *Космички цвет поезије V*, организовали смо и у завршном делу Конференције "Развој астрономије код Срба XII". У Зборник су ушле песме Милка Грбовића Грмилка, Мише Лазара и Тамаре Лујак.¹²⁹

На почетку песничког сусрета на конференцији Развој астрономије код Срба XIII, Милија Јакић је приказао "звездану поезију" Данијеле Милошевић и читао њене стихове инспирисане небом, звездама и васионом. Затим је Соња Видојевић беседила о песми чешког поете Јана Неруде "Има ли жаба и тамо" и њеним препевима Милана С. Димитријевића и Ненада Стефановића на српски, као и о стиховима Радоша Бакића, надахнутим овим лирским остварењем и приказала занимљиви клип који је он сачинио. Након тога, М. С. Димитријевић је прочитао десет песама на космичке теме неколико бугарских песника. У завршном делу, Миша Лазар је рецитовао своје стихове инспирисане космичким темама, који су дати у наставку, као и небеске песме Оливере Шестаков, које су такође дате у овом тексту, а Милија Јакић нам је прочитао још неколико "звезданих" остварења Данијеле Милошевић.

Песнички сусрети *"Космички цвет" поезије* традиционално се организују на крају наше Конференције, лирски је украшавају и обогаћују, окупљајући на ову свечаност поезије ствараоце и оне који уживају у стиховима инспирисаним небеским и космичким мотивима.

126 Никола Цветковић, *"Космички цвет" поезије II*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба IX", Публ. Астр. друш. "Руђер Бошковић", бр. 17, 2018, 791-829.

127 Милан С. Димитријевић, *"Космички цвет" поезије III*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба X", Публ. Астр. друш. "Руђер Бошковић", бр. 19, 2019, 787-793.

128 Милан С. Димитријевић, *"Космички цвет" поезије IV*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба XI", Публ. Астр. друш. "Руђер Бошковић", бр. 22, 2022, 889-892.

129 Милан С. Димитријевић, *"Космички цвет" поезије V*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба XII", Публ. Астр. друш. "Руђер Бошковић", бр. 27, 2024, 995-1005.

МИША ЛАЗАР

ЈУПИТЕРОВА ДЕЦА

(Симону Мариусу звездару /1573-1625/)

Из дубине векова јављаш се, Симоне звездару!
Раван песнику што стихотвори од сјаја звезда
у оку телескопа сабирао си светила као пастир стадо
био небески геометар и шестаром премеравао сазвежђа.
Али, цена прометејства је одвећ лична и превисока
јер богови дају, богови и узимају!
Кад Јупитер приста да му децу именима крштаваш
и удивљенију људском показујеш
Господ ти смрћу детета свих пет синова у ангелски чин узео!
Пет на видљивом небу за пет на Невидљивом!

А Галилеј, моћан у свом веку, приграби себи сву славу
ту најжуђенију љубовницу људи и богова
као што и Зевс заведе Ијо, оте Европу и девицу Калисто
и најлепшег смртника Ганимеда.
Само, шта су те лажне љубовне неукротивости
наспрам твоје љубиме Фелице и пет вам милих кћери
шта завист звездара кад се теби даде уловити
репатице побегуље по сазвежђу Змијоноше
и наслутити душа далеке Андромеде?

Ти си и време укалендарио да не вара као лажљиви Зевс.
Рођен и заспао под сазвежђем медикуса Јарца
предоређен си био да побеђујеш Кроносову децу
да те из дубине векова сад у твом Аншбаху
дочекује част на тргу Јупитера, књиге и телескопа.
Кроз календаре и забораве да људи опет чују
орфејефски пев вечно младог Симона звездара
што раван небеском песнику беше.

Београд,
15. април 2025.

УСЕДЕЛИЦА

Ова планета, што небеса заводи
као права космичка лепотица
упркос свих јој мудраца и прометеја
плеше са два корака само –
тек колом напред крене
на почетак кордоном се врати!

А све би било просто и безазлено
да коло игра у време Ероса
и пре и после умножитеља живота
и мали ерос, да у великог колоплета расте.

Умањен, ко и сваки Јуда Искариотски
Танатос би дремао само крај једних врата
убилачка семена би заборавио
и нове танатосе, који се ратничким млеком доје
и парадни корак уче.

Та плава лепотица
прво Богу обручена, па изгнана у векове
ко и свака уседелица
стари бесплодна и безнадежна
ухваћена у замку супротних корака
плеше, посвађана и сама са собом
као ватра и вода за Богом чезне
а с Луцифером оргија, толећи страсти у колу и кордону
упркос свих јој мудраца и прометеја!

У Београду,
16.децембар 2012.

АРМАГЕДОН

Ова планета сужањство рађа
нечастивог је покорио лик –
круна у блату, потопљена лађа
из бездана се раширио крик
лутка смрти и мркоглед војник!

Тугујеш Боже и Ти с нама –
много је гробова мимо реда
каиновска крв, ид и помама
у вечни мрак одлазе Ти чеда
немоћно сунце са крста гледа.

Са чопорима мрака мутне воде
судије правду у злу јаму гоне
божељупце с гора у ад одводе...
Док тако за Армагедон иду колоне
и звона Твог гнева звоне, звоне...

Моле се нишчи, кротки и слепи
патријарси и монаси плачу у глас

анђелско срце дрхти и стрепи –
о, како страшан, ево, долази час!
Боже, пронеси ту чашу мимо нас!

ОЛИВЕРА ШЕСТАКОВ

КОСМОС И ЈА

Када отворим врата
и закорачим из куће
као да сам отворила
улазна врата свог дома,
своје палате у свемиру.

Кров јој је непрегледни
небески свод, а ја, незасита,
сваки пут са дивљењем посматрам
просуто звездано бисерје,
на тамном плишу ноћног неба.

Од прадавних експлозија супернове
пре много милијарди година
до овог тренутка –
материја и свет су повезани
не само физиком, хемијом
и биологијом, већ надом,
вером и чудом
– мистеријом живота.

Ко смо ми – два бића,
расута звездана прашина,
блесци што засијају у пролазу,
као звезде падалице.

Летимо кроз космичку ноћ.
Летимо, лагани, растерећени
и истовремено полако сагоревамо.
Прашина смо ужарене звезде,
која лети кроз простор и време.

ЗВЕЗДЕ

Неко је драгуље сјајне
и бисерје по небу просуо
– с разлогом,
јер какво би небо

без звезда било
- само бескрајно
црnilo.

Када звезда падне,
крене ли и суза нека
или се жеља,
од свих скривана,
можда и оствари.

Док пламени траг
звезде падалице прати,
молитву наглас изговори грешник,
судбину горку да преокрене,
да нађе мир и опроштај,
негде на небу звезданом
давно изгубљене,
за крај.

НЕБО

Бескрај је твоје уточиште,
лик у одразу океана тражиш,
облаке разгрћеш,
плаветнило да не освоје,
Сунце да пустиш
у крило своје.

У очима звезде се окупише,
искре запалише,
што пламом треперавим зраче,
Месецу сјајном у мркој ноћи
пут да означе.

Облак меки бели
да зајашем,
као крилатог Пегаза,
да све лепоте
са висина видим,
нек он бира где да летимо,
није важно која је стаза.

СВЕТЛОСНА ГОДИНА

Између нас је сада
само светлост,

што са Северњаче
тихо силази,
у звезданој ноћи.

Само нас она походи,
спаја и раздваја.
Година светлосна
између нас је,
непомична, горостасна.

Нећемо стићи
ову даљину да пређемо,
ни на пола пута да стигнемо,
а тако смо лако и брзо дошли
на две стране
васионе.

НЕБО, ОПЕТ ТИ СЕ ВРАЋАМ

Да ли је небо граница,
мог поимања ивица,
или тек на путу станица?

Ушће мог тока,
бескрај на обзорју,
погледу смирај и уточиште,
висине ти не мерим,
док облаке погледом пратим
на путу без краја, од постанка.

Небо моје плаво,
ветра послушкујем дах и немир,
у дубине мојих зеница
и мисли, урањаш нечујно,
као у свемир.

"COSMICAL FLOWER" OF POETRY VI

The poetry meeting "*Cosmic Flower*" of *Poetry VI* organized during the Conference "Development of Astronomy among Serbs XIII" is presented. Attached are verses by Miša Lazar and Olivera Šestakov, presented at this gathering.

Keywords: Astronomy in culture, Astronomy and Poetry, Cosmical motifs